

- посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 264 с.
2. Нечева Н.В., Шикіна О.В., Давиденко І.В. Екологічна маркетингова стратегія в курортних готелях. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 47. URL: <http://surl.li/flxhg>.
  3. Шикіна О.В., Ремігайло І.Ю. Потенціал розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності: проблеми, перспективи, конкурентоздатність : матеріали I Міжнародної конференції здобувачів та молодих вчених, 25.03.2021 р. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 462-464.

Клименко О. Ю.

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу*

Нездоймінов С. Г.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ЯК ВЕКТОР СПІВПРАЦІ З ЮНЕСКО

Україна як країна з багатою історією, культурою та традиціями, має величезний потенціал у сфері культурної спадщини. Збереження, вивчення та просування цієї спадщини відіграє важливу роль у зміцненні національної самосвідомості та сприяє розвитку культурного туризму. У цьому контексті співпраця з ЮНЕСКО, яка відіграє ключову роль у збереженні та захисті світової культурної спадщини, набуває великого значення для України.

Розвиток туристичного потенціалу культурної спадщини України та співпраця з ЮНЕСКО є актуальною проблемою, яка вимагає дослідження та системного підходу. В контексті глобалізації та швидкого розвитку технологій важливо забезпечити ефективний захист культурної спадщини, збереження її унікальності та доступність для майбутніх поколінь. Розуміння потенціалу культурної спадщини та механізмів співпраці з ЮНЕСКО є ключовим для подальшого розвитку культурного туризму та зміцнення міжнародного партнерства в цій сфері.

Статус об'єкту Світової спадщини дає певні переваги і накладає обов'язки з їх охорони:

- підвищує престиж територій і керуючих ними установ;
- додаткові гарантії збереження і цілісності унікальних природних і культурних комплексів;
- сприяє популяризації включених до списку об'єктів і розвитку альтернативних видів природокористування, у першу чергу, туризму,
- особливо екологічного;
- забезпечує пріоритетність у залученні фінансових коштів для підтримки об'єктів світової культурної і природної спадщини;
- сприяє організації моніторингу і контролю за станом збереження природних і культурних об'єктів [1, с.72 - 73].

12 травня 1954 року Україна приєдналася до ЮНЕСКО (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – міжнародної організації, що спеціалізується на культурних, наукових та освітніх програмах в рамках ООН. На даний момент у складі ЮНЕСКО нараховується 193 держави. Протягом свого членства Україна чотиричі обиралася до керівного органу – Виконавчої ради. Як член організації, Україна регулярно вносить свій статутний внесок, який становить близько 200 000\$ на рік.

Варто зазначити, що Україна ініціювала та взяла участь у розробці низки важливих програмі кампаній ЮНЕСКО, серед яких: програма «Культура миру»; заклик до ООН відзначити Міжнародний рік охорони, збереження та відродження культурної спадщини; започаткування міжнародної кампанії з ліквідації неписьменності. Також було створено інші ініціативи, зокрема моніторинг ситуації в тимчасово окупованому Криму в рамках мандату ЮНЕСКО.

Станом на 2024 р. до Списку Всесвітньої спадщини в Україні внесено 7 культурно-архітектурних пам'яток та 1 природний об'єкт, що становить близько 0,65 % від загальної кількості об'єктів всесвітньої спадщини. За даними, представленими в таблиці 1, можна зазначити, що переважно культурна

спадщина знаходиться на півночі, півдні та заході України, за останні 10 років до списку додали лише одну культурно-архітектурну пам'ятку.

Також слід відмітити, що дві зі зазначених пам'яток розташовані не тільки в межах України, а простягаються на декілька країн водночас («Дуга Струве» та Дерев'яні церкви Карпатського регіону). Загалом, вищезазначений перелік може стати ще більшим, адже ще сімнадцять об'єктів включено до попереднього списку ЮНЕСКО, тобто проходять необхідні етапи збору певних документів та проходження відповідних перевірок, задля внесення до складу ЮНЕСКО [2, с. 78-79].

Таблиця 1

Список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні

Рік внесення	Місто / регіон	Найменування культурно-архітектурної пам'ятки / природного об'єкту
1990	Київ	Собор Святої Софії, Києво-Печерська лавра та прилеглі монастирські споруди
1998	Львів	Ансамбль історичного центру міста Львів
2005	Хмельниччина та Одеська область	Геодезична "Дуга Струве"
2011	Чернівці	«Резиденція Далматинських та Буковинських митрополитів» (зараз – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)
2011	Карпатський регіон	Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи
2013	Севастополь	Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його хора
2013	Карпатський регіон	Дерев'яні церкви Карпатського регіону України та Польщі, спільна українсько-польська номінація
2023	Одеса	Історичний центр Одеси

Джерело: складено автором за даними ЮНЕСКО [3]

Залучення більшої кількості нових об'єктів України до Списку Всесвітньої звичайно має більше позитивні наслідки, проте є деякі недоліки.

По-перше, в наші дні, під час повномасштабного вторгнення Росії на територію України, є відносно великою перевагою мати якомога більшу кількість затверджених пам'яток як Всесвітньої спадщини, адже у разі певних пошкоджень – може надатись певна допомога на реконструкцію об'єктів ЮНЕСКО.

По-друге, згадуючи той факт, що наша країна наразі має економічно нестабільну ситуацію, ми не можемо бути впевненими, що зможемо ще довгий час робити статутний внесок, так як сума не є маленькою, а зараз більшість фінансування України йде на допомогу військовим та постраждалим.

Міжнародна співпраця України та ЮНЕСКО в культурному напрямі полягає в забезпеченні ефективного виконання Конвенції ЮНЕСКО «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» (1972 р.) [4]. ЮНЕСКО з перших днів повномасштабного вторгнення стурбована подіями в Україні, здійснюється оцінка збитків у сферах його компетенції, екстрені заходи підтримки, а також впровадження спадщини. 25 січня 2023 року, через 11 місяців після початку повномасштабного військового вторгнення, центр Одеси включений в список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це безумовно історична подія не тільки для міста, а й України в цілому.

Генеральний директор ЮНЕСКО Одрі Азуле, закликає «берегти українську культурну спадщину, яка є свідченням багатой історії країни і включає сім об'єктів світу. Зокрема міста Львів та Київ, які входять до Creative Network, національні архіви та місця вшанування жертв Голокосту включені до реєстру ЮНЕСКО «Пам'ять світу». Для майбутніх поколінь міжнародне товариство має захистити та зберегти культурну спадщину. Також навчальні заклади слід вважати святилищами задля захисту майбутнього» [5].

Важливим аспектом співпраці України з ЮНЕСКО є управління культурними об'єктами, видатними постатями та історичними подіями, які мають статус спадщини або об'єктів світової культурної спадщини. Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включає найцінніші культурні та природні об'єкти, які є пам'ятками світового значення. Україна також представлена у списку всесвітньої спадщини. Обсяг співпраці між Україною та ЮНЕСКО великий і включає багато аспектів. Однак, через воєнну ситуацію та постійні обстріли, Україна стикається з ризиком втрати культурної спадщини та навіть можливої екологічної катастрофи, що може посягнути на цінності та спадщину інших країн.

Підбиваючи підсумки сказаного, важливо відзначити, що ми стикаємося з надзвичайними масштабами втрат у світовій культурній спадщині новітньої історії, яка завжди привертала увагу мільйонів людей. На сьогоднішній день, на жаль, повномасштабна війна в Україні призвела до вимушеного виїзду мільйонів громадян, які стали біженцями. Вони втратили звичайне життя і тепер змушені пересуватися до інших країн, переживаючи важкості та втрати. Однак сподіваємось війна завершиться, і люди повернуться у свої міста, щоб відновити їх і продовжити мирне життя, яке століттями вони оберігали на цій землі.

У той же час для швидкого відновлення втраченої культурної спадщини важливий постійний моніторинг її стану у зонах активних бойових дій, оскільки лише підвищена увага світової спільноти може запобігти руйнуванню та пограбуванню культурних скарбів України через війну та міжнародний тероризм.

Список використаних джерел

1. Гродзинська І.О., Нездоймінов С.Г., Гусєва О.В., Замкова А.В. Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект): навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 264 с.
2. Зорінець С. Україна в ЮНЕСКО: перспективи співробітництва та діяльність щодо внесення об'єктів до Списку Всесвітньої Спадщини. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2015. Вип. 9. С. 71–82.
3. World Heritage Convention. States Parties. Ukraine. URL: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/ua/> (дата звернення 02.04.2024).
4. Співробітництво України з ЮНЕСКО. Офіційний сайт Постійного представництва України при ЮНЕСКО. URL: <https://unesco.mfa.gov.ua/en/ukraine-and-unesco-cooperation> (дата звернення 02.04.2024).